

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 2, June 2017, p. 22-41

Received	Reviewed	Published	Doi Number
22.05.2017	06.06.2017	30.06.2017	10.18298/ijlet.1774

USING MNEMONIC DEVICES IN GERMAN LANGUAGE TEACHING

*Adnan OFLAZ*¹

ABSTRACT

In this study, how knowledge is mentally processed in the course following perception by attention, which phases it goes through, where it is stored, for what reasons forgetting happens are mentioned, and some mnemonic devices providing coding words in a foreign language effectively and remembering them for long were explained by some example practices usable in classroom. The aim of this study is to identify the memory supporters used in the learning and teaching of words in the foreign language learning process and to suggest solutions for the problems related to foreign language vocabulary learning and long term recall by using memory supporters. The main problem experienced by a lot of students in learning a foreign language is that the words learned are forgotten, namely, the permanence of the relevant words are short. The permanence of the knowledge obtained through simple repetition is short. Some mnemonic devices are used for the resolution of this problem. Research shows that the fact that mnemonic devices establish a semantic relation with either vocal or visual symbols enhances the permanency of words. While coding is mostly carried out by visual symbols in the Chaining and Loci Methods, words are coded along with both visual and phonetic elements in the Pegword Method. The method used most in teaching new words is the keyword method, in which vocal similarities in both the native and target languages are made use of. In this method, visual symbols are used actively. It can be seen that, in general, these techniques have a more significant contribution to coding knowledge, recalling the knowledge required, and the rates of permanency in the brain of the knowledge learned compared to the methods of simple repetition. Interpreting new words in a foreign language by connecting them to a known word through these ways of learning and reconfiguring them by processing with visual and verbal symbols ensure remembering new words for a long time. That's why it is thought that it will decrease the rate of forgetting words to support foreign language learning with mnemonic devices.

Key Words: Mnemonic devices, word, learning, memory

BELLEK DESTEKLEYİCİLERİN ALMANCA ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

ÖZET

Bu çalışmada bilginin dikkat yolu ile algılanmasından sonraki süreçte zihinsel olarak nasıl işlendiği, hangi aşamalardan geçirilerek nerede depolandığı, unutmanın hangi sebeplerle gerçekleştiği konularına değinilmiş, yabancı dildeki kelimelerin etkili şekilde kodlanıp uzun süre hatırlanmasını sağlayan bazı bellek destekleyiciler sınıf içinde kullanılabilir örnek uygulamalarla anlatılmıştır. Bu çalışmanın amacı yabancı dil öğrenimi sürecinde kelime öğrenimi ve öğretiminde kullanılan bellek destekleyicilerin belirlenmesi ve yabancı dilde kelime öğrenme ve uzun süreli hatırlama ile ilgili sorunlara bellek destekleyicilerin kullanımı ile çözüm önerileri sunmaktır. Yabancı dil öğreniminde birçok öğrencinin yaşadığı temel sorun, öğrenilen kelimelerin unutulması yani ilgili kelimenin kalıcılık süresinin kısa olmasıdır. Basit tekrar yolu ile öğrenilen bilgilerin kalıcılığı kısa olmaktadır. Bu sorunun çözümünde bazı bellek destekleyiciler kullanılmaktadır. Araştırmalar, bellek destekleyicilerin gerek ses gerekse görsel sembollerle anlam ilişkisi kurmasının kelimelerin kalıcılığını artırdığını göstermektedir. Zincirleme (Kettenmethode) ve Yerleşim (Loci) Yönteminde daha çok görsel sembollerle kodlama yapılırken, Askı Kelime Yönteminde (PEG Methode- Das Zahl-Reim-System) kelimeler hem görsel hem de fonetik unsurlarla birlikte kodlanmaktadır. Yeni kelime öğretiminde en çok kullanılan yöntem, hedef dildeki ve anadildeki kelimelerin ses benzerliğinin kullanıldığı anahtar kelime (Die Schlüsselwortmethode) yöntemidir. Bu yöntemde görsel semboller aktif olarak kullanılmaktadır. Genel anlamda bu tekniklerin bilginin kodlanmasında, istenilen bilgilerin geri getirilmesinde ve öğrenilen bilgilerin beyindeki kalıcılık oranlarına basit tekrarla ezber yöntemlerine nazaran anlamlı düzeyde katkı sağladığı görülmektedir. Bu öğrenme yolları ile yabancı dildeki kelimelerin bilinen kelimeye bağlanarak anlamlandırılması, görsel ve sözel semboller ile işlenerek yeniden yapılandırılması, yeni kelimenin uzun süreli hatırlanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğreniminin bellek destekleyicilerle desteklenmesinin, kelimelerin unutulma oranını düşüreceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bellek destekleyiciler, kelime, öğrenme, bellek.

¹ Okt. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, aoflaz@omu.edu.tr

1. Giriş

Yabancı dil öğretim sürecinde “Öğretici”, “Öğrenen” ve hedef dilin öğretiminde kullanılan “Yöntem ve Teknikler” ana unsur olarak görülmektedir. Yabancı Dil öğretiminde uygulanan yöntem ve teknikler dönemin öğrenme kuram ve yaklaşımı doğrultusunda geliştirilmiştir. Öğrenme kuramlarına bakıldığında, 1910’lu yıllarda ortaya çıkan “Davranışçı Yaklaşım” öğrenenin gözlenebilen davranışlarını esas almış, mekanik alıştırmalar, pekiştireç ve basit tekrarlarla hedef dilde kelime, yapı ve kalıpların öğretimini amaçlamıştır. Bu yaklaşımda öğretmenin kontrolünde olan öğrenci yeni cümleler üretmekten ziyade, basit tekrarlarla verilen yapı ve kelimeleri ezberlemektedir. Basit tekrarlarla yapılan ezberleme işlemleri çoğunlukla unutmaya ile sonuçlanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ise öğrenen, dış uyaranların edilgen alıcısı değil, aksine bilgileri özümseyen, önceki deneyimlerine dayalı olarak bu bilgileri yorumlayan, süreç içinde değerlendirmelerle davranışı aktif olarak oluşturandır. 1970’lerde gelişen “Bilişsel Yaklaşım” öğrenmenin sadece gözlenebilen davranışlarla açıklanamayacağını, öğrenmede zihinsel sürecin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Son zamanlarda gelişen teknoloji ve yapılan disiplinlerarası çalışmalarla “Öğrenme Süreci”nin farklı boyutları ortaya çıkmaya başlamıştır. Geliştirilen “Bilgiyi İşleme Kuramı”nda bilginin nasıl alındığı, hangi bilişsel işlemlerden geçirildiği, bu bilgilerin zihinde nasıl ve nerede depolandığı ve bu depolanan bilgilerin nasıl geri getirilip kullanıldığı üzerinde durulmaktadır.

Yabancı dil öğreniminde öğrenci hedef dile ait ne kadar çok kelimeye sahipse o kadar çok anlayacak, anlamlandırma yapacak, sözlü ve yazılı olarak cevap üretebilecektir. Böylece yabancı dil öğrenimi hız kazanacaktır. Bu sebeple sahip olunan ve aktif olarak kullanılan kelime sayısının artırılması önemlidir. Kelime hazinesinin geliştirilmesinin önemi anlaşıldıkça öğrenme, bellek, kodlama, unutmaya ve hatırlama konularında yapılan araştırmalar çoğalmış, yabancı dil öğretim kurumlarında bellek destekleyicilerin (Mnemonische Techniken) kullanımına önem verilmeğe başlanmıştır.

1.1 Bellek

Bellek zekânın bir ögesi olarak kazanılan bilgileri, tecrübeleri, hatıraları bilişsel işlemlerden geçirerek saklama ve hatırlama yetisidir. “Bellek, beyinde bir “yer”den çok bir “süreç” olarak algılanmaktadır ve beyindeki bir çok farklı bölüm ve alanın uyumlu etkileşimine dayanan bütüncül bir sinirsel etkinlik olarak tanımlanır” (Yılmaz, 2011:31). Kişi yaşadığı sürece bellek fonksiyonları da sürmektedir. Bellek, alan uzmanları tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. “Belleğin zamansal değerlere göre sınıflandırılması genel olarak kabul görmüşken, içeriğe dayalı ayırım üzerinde fikir birliği sağlanamamıştır. Zamansal sınıflama, 19. yüzyıl sonlarında Hering, Ebbinghaus ve ardından Atkinson ve Shiffrin tarafından yapılmış ve çok kısa süreli (anlık), kısa süreli (çalışma belleği) ve uzun süreli bellek olarak üç grupta toplanmıştır. Sonradan duysal bellek, yani duysal kanallardaki girdiye dayanan bilginin milisaniyeler içinde depolanması da sınıflamaya eklenmiştir” (Mesulam, 2000, akt: Özen, Rezaki, 2007:2). Bilginin öğrenme sürecinde belleğe kaydı, üç aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamalar sırasıyla duysal kayıt, kısa ve uzun süreli bellektir.

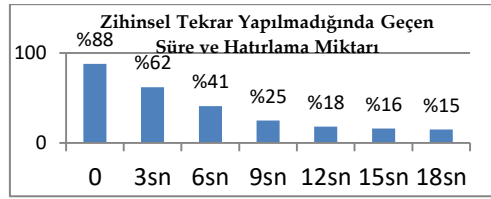
1.2 Duyusal Kayıt

Çevreden gelen uyarıcılar öğrenenin alıcılarını yani duyu organlarını etkiler ve duysal kayıt yoluyla sinir sistemine girer. “Duyu organlarının her birine gelen uyarıcıların ilk algılanmalarından duysal kayıt sorumludur” (Senemoğlu, 2005:269). Duyu organlarının aldığı şekilde depolanan bilgi görsel

veya işitsel bilgi olarak bir süre için depolanır. Kişi bu süreçte bilginin farkına varmaz, anlamlı hale getirilmek istenen bilgi ancak dikkat yolu ile kısa süreli belleğe yollanır. Duyusal belleğe alınan bilgi kısa bir sürede işleme sistemine aktarılmaz ise kaybolur ve tekrar getirilmez. Örneğin bilginin depolama süresi alındığı duyu organına göre farklılık gösterir. Bilgi burada çok kısa sürede kalabilmektedir. “Görsel bilginin kalış süresi yarım saniyeden daha azdır. İşitsel bilginin duyusal kayıta 1 ile 4 saniye arasında kaldığı düşünülmektedir” (Yeşilyaprak, 2004).

1.3. Kısa Süreli (İşleyen) Bellek

Kısa süreli belleğin, birbiriyle ilişkili iki temel fonksiyonu vardır. Birinci işlevi, sınırlı miktardaki bilgiyi sınırlı bir zaman içinde geçici olarak depolamasıdır. Bu işlevinden dolayı kısa süreli bellek adını almaktadır. Bir yetişkinin kısa süreli belleği 7±2 birimlik (grupluk) bilgi miktarını depolayabilmektedir (Miller, 1956, akt: Senemoğlu, 2012:268). Kısa süreli belleğin bir diğer sınırlılığı da bilginin burada kalış süresinin çok kısa olmasıdır. Yetişkinlerde bu süre 20 saniye civarındadır. Kısaca, bir yetişkinde kısa süreli bellek beş ila dokuz birimlik bilgiyi zihinsel tekrar yapmadıkça ancak en fazla 20 saniye depolayabilmektedir. Peterson ve Peterson’ın (1959) yaptığı deneylerde 0-18 saniye arasındaki unutmama miktarı grafikte verilmiştir. Grafikte görüldüğü gibi öğrenilen bilginin üçüncü saniyenin sonunda sadece % 62’ sinin hatırlandığı, 18. saniyenin sonunda ise sadece %15’inin hatırlandığı gözlenmiştir (Senemoğlu, 1997:276).

Tablo 1. 0-18 Saniye arası unutmama miktarı (Peterson,1959)

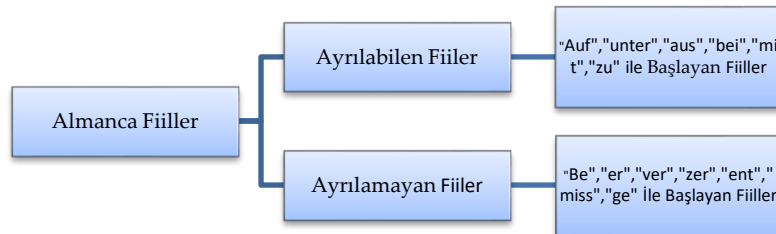
Burada dikkati çeken önemli bir nokta da unutmamanın ilk saniyelerde çok hızlı olduğu, giderek unutmama hızının düştüğüdür. Buradan anlaşılacağı üzere, kısa süreli belleğe gelen bilgi, zihinsel tekrar (Wiederholung) yapılmadığı ya da kodlanıp uzun süreli belleğe gönderilmediği takdirde çok hızlı unutulmaktadır. Kısa süreli belleğin ikinci temel işlevi, bilgilerin uzun süreli hafızaya aktarımının yapıldığı süreci barındırmasıdır. Bu süreçte yapılan kodlama, tekrar etme gibi zihinsel işlemlerle bilgi işlenmekte ve anlamlı hale gelmektedir. İşleyen bellekteki bu işlemler aslında öğrenme sürecindeki en önemli kısmın bu bellekte gerçekleştiğini kanıtlamaktadır. Kısa süreli bellek yani işleyen bellek, bazı zihinsel işlemlerle elde edilen bilgileri uzun süreli belleğe ileten, ihtiyaç durumunda da geri çağıran bir özelliğe sahiptir. Bu bakımdan, işleyen bellek bilginin uzun süreli hafızaya gönderilmesinde ve kalıcılığın oluşmasında “kilit” fonksiyona sahiptir. Kısa süreli belleğin kapasitesinin sınırlı olması sebebiyle sadece sözlü sunuma dayalı derslerde öğrenme durumunun oluşması zor görünmektedir. Kısa süreli bellek içerisinde kelimeler tınladıkları şekliyle hatırlanır. Kısa süreli belleğin sınırlı bir kapasitesi vardır, fakat bu kapasite her maddenin içerdiği bilgi miktarını artırmak üzere kümeleme ya da kodlama yapılarak artırılabilir. “Tekrarlanmanın yokluğunda kısa süreli belleğin süresi sınırlıdır. Bilginin tekrarlanması uzun süreli belleğe aktarılmasına olanak sağlar” (Cangöz, 2011:434).

1.4. Uzun Süreli Bellek

Uzun süreli bellek öğrendiğimiz bilgilerin ve anların depolandığı bellek türüdür. Burada bilgi sürekli saklanmaktadır. Kapasitesi sınırsız olarak kabul edilmektedir. Çok farklı türde ve sayıda yaşantıya, anyaya dayalı bilgiyi barındırabilmektedir. Yaşanmış olanları hatırladığımız zaman uzun süreli hafızamızı kullanıyoruz demektir. “Uzun süreli hafıza bir iki dakika öncesinden bir ömür kadar “eski” zamana uzanan hatıralar, bilgiler, duygular ve izlenimlerle doludur” (Özakpınar, 1997:84). Uzun süreli belleğin oluşumunda beynin merkezi kısmında bulunan limbik sistem içindeki “Amigdala” ve “Hipokampus”ün önemli işlevlerinin bulunduğu ortaya çıkarılmıştır. Hipokampus medial temporal lobda yer alan, hafıza ve yön bulmada önemli rolü olan bölgedir. Hareketlerin davranış biçimine dönüşmesinde önemli role sahip bulunan limbik sistemde rol alır. Ayrıca hafıza ve özellikle de uzun süreli hafıza üzerinde rolü vardır. “Algı ve bellek sistemleri arasındaki bağlantı bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, gelen bilginin kalıcı hale dönüştürülmesinde bilgiyi kısa süreli hafızadan uzun süreli hafızaya geçişini sağlamaktadır” (Senemoğlu, 2009). Ayrıca beyindeki yön bulmayla ilgili merkez yine Hipokampus’tür. Depolama şekline baktığımızda bilgiler genel olarak iki ana yapı içinde değerlendirilir:

1.4.1. Anlamsal (Semantic) Bellek

Bu bellek türünde okuma, çalışma ve tekrarlarla anlam ilişkilerine sokulan genel bilgi ve kavramlar, birbirine bağlı fikirler, bir önerme ağında ve bu bilgileri kategoriler içinde birbirine bağlayan şemalarda depolanır. Anlamsal bellekte saklanan bilgi türüne örnek olarak; “Dünyanın en fazla nüfuslu ülkesi Çin’dir, Türkiye’nin başkenti Ankara’dır” bilgisi verilebilir. Almanca fiil yapılarını öğrenmiş bir öğrencinin konu ile ilgili olarak zihnindeki şema şu şekilde olacaktır:

Şekil 1. Anlamsal Bellekte Oluşan Almanca Fiiller İle İlgili Şema

1.4.2. Anısal-Otobiyografik (Episodic) Bellek

Kişinin başından geçen yaşantıların depolandığı bellek türüdür. Yaşamımız boyunca başımızdan geçen olaylar, zamana, meydana geldiği yere göre resimler-imagalar halinde bu bellekte depolanır. Anısal bellekteki olağan ve sürekli tekrarlanan olayların hatırlanması oldukça güçtür. Çünkü yeni olaylar öncekileri bozabilir. “Bu nedenle zaman bakımından yakın olaylar, öncekilerden daha kolay hatırlanır. Ancak; önemli, özel, olağan dışı olaylar çaba gerektirmeksizin kolayca hatırlanabilir” (Senemoğlu, 2012:276). “Episodik bellek sesler, gürültüler, kokular, tatlar, dokunuşlar gibi yoğunlaştırılan duyuşsal girdiler tarafından zenginleştirilir” (Jensen, 2000:222). Anısal bellek çabucak oluşan ve sınırsız bir kapasiteye sahiptir. Tekrar ve uygulama gerektirmeyen, çabası, kolayca güncellenen ve herkes tarafından doğal olarak kullanılan bir bellektir. Bazı anılarımızdan bahsetmeye

başladığımızda “daha dün gibi aklımda” ibaresini kullanırız. Yaşananlar gözlerimizin önüne ayrıntısıyla serilir, söylenen (sevindiren veya üzen) bir cümle, keskin bir bakış, atılan önemli bir gol, bir kaza anı gibi yaşantılar çaba harcamaksızın hatırlanır. Bu tür yaşantıların hatırlanması anlamsal bellekteki bir bilginin akla gelmesinden daha kolaydır. “Anısal bilgiyi geri çağırarak tekrar yaşamayı, belirli geçmiş yaşantıları tekrar derlemeyi ve bilgiyi birçok alt sistemle bütünleştirmeyi gerektirir. Buna karşın kişisel semantik bilgiyi geri çağırarak herhangi bir yaşantıya bağlı değildir, fakat bilgiye tanıdık olmayı gerektirir” (Stuss, 1997). Ancak bazı psikologlar da anısal ve anlamsal bölmelere ek olarak bir de üçüncü yapı olarak “İşlemsel Belleğin” (Procedural Memory) varlığından söz etmektedirler.

1.4.3 İşlemsel (Procedural) Bellek

Tekrarlanan kas ve vücut hareketlerinin depolandığı bellek türüdür. İşlemsel bellek çoğu kez “kas”, “vücut” belleği olarak adlandırılır. “Vücudun yaptığı işlemler ve sürekli tekrarlanan sıralamalar işlemsel bellekte depolanır. Bu bilginin depolandığı beyin bölümü serebellumdur” (Springer ve Deutsch, 2001). Beş parmakla nasıl klavye kullanılabileceği bilgisi, araba kullanma piyano çalma veya nasıl yüzüleceğine dair sahip olunan bilgiler bu bellek türünde depolanır. Bu bilginin depolanması çok zaman alabilir, ancak bilgi oluştuğunda çok güçlü bir kalıcılığa sahip olduğu görülmektedir. Uzun süredir bisiklete binmeyen birinin bisikleti sürmeye başladığında hiç zorluk çekmemesi buna örnek gösterilebilir.

2. Unutma ve Hatırlamada Bilişsel Süreç

Bir bilginin uzun süreli bellekten kısa süreli belleğe getirilmesi “Hatırlama” veya “Geri getirme” olarak tanımlanabilir. Bilginin daha önceden bazı stratejiler yolu ile anlamlandırılması, kodlanması ve tekrarının yapılmış olması hatırlamada büyük pay sahibidir. Unutma hem uyarıcılarla karşılaştığımız ilk saniyelerde (duyusal kayıta), hem de dikkat ederek algılanan ve işlemsel belleğe gönderilen bilgilerle ilgili (kısa süreli bellekte) gerekli işlemler yapılmadığında oluşabilmektedir. Duyusal kayıt sürecinde unutma, karşılaştığımız uyarıcılara dikkat etmediğimiz zaman, daha önceden de belirtildiği üzere 1 ile 4 saniye arasında meydana gelmektedir. Bilginin geri getirilmesinde üç ana aşama bulunmaktadır:

- Kodlama ve Kaydetme (Bilgi ile ilgili işlemler yapılması)
- Depolama (Kodlanan bilginin sürekli bir kaydının oluşturulması)
- Geri getirme veya hatırlama (Aktivite veya işlem sonucu oluşan ipucunun bilgiyi depodan geri çağırması veya hatırlatması)

Bir bilginin unutulmasının farklı şekillerde gerçekleştiği düşünülmektedir. Bilginin kodlan(a)maması, bilginin başka bilgilerle karışması ve bilginin zayıflaması unutmaya sebep olabilir. Bilginin kodlanmasında “dikkat”, “gruplandırma”, “ayrıntılılandırma” ve “görsel imgeler kullanma” önemli yer tutar. Kodlama aşamasında sorun oluştuysa bilgi uzun süreli belleğe aktarılmadığından dolayı daha sonra geri çağırılmamakta ve hatırlamada sorun yaşanmaktadır. Duyusal kayıda alınan bilgi depolama süresi 15-20 saniye olan işleyen belleğe gönderilir. Bu süre içerisinde bilgi bazı zihinsel işlemler yapılarak uzun süreli belleğe gönderilmezse unutulmakta ve unutulmuş bilgi geri getirilememektedir. Ezberleme yoluyla kelime öğrenilirken kullanılan temel bilişsel süreç ise “basit tekrar” dır. “Ezberlenen bilgi, depolanırken başka bir şemayla bağlantı kurulmadığı için hatırlama

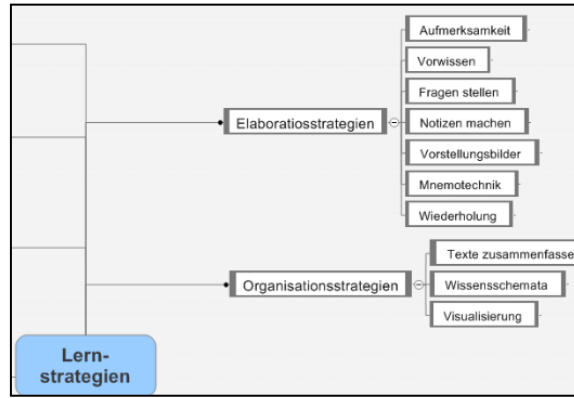
zorluğu yaşanır" (Yeşilyaprak, 2003, akt: Sözen, 2005: 74). Duyusal kayıttan sonra kısa süreli belleğe alınan bilgi, anlamlandırma, tekrar etme, ilişkilendirme işlemleri yapılmaz ve uzun süreli bellekteki bilgilerle yapılandırılmazsa unutmaya meydana gelmektedir.

Unutmanın diğer nedenleri arasında bilgi bağlarının zayıflaması ve bilginin başka bilgilerle karışması (ileri ve geri ket vurma) bulunmaktadır. "Karışma" da, kısa süreli belleğe yeni alınan bilginin, bilişsel işlemler ve tekrarlar yapılmadan, ardından başka bir bilginin gelmesi sonucu karıştırılması söz konusudur. "Unutmayı açıklamaya çalışan "Zayıflama Kuramı", bir kuram olarak ilk kez Ebbinghaus'un çalışmalarını temel alan Thorndike tarafından ortaya atılmıştır. Bu kurama göre, yeni bir bilgi öğrenildiğinde oluşan sinirsel – kimyasal bağlantı belirli bir süre kullanılmazsa bağ zayıflar. Bu kuramda zaman çok önemli bir etken olarak ele alınmaktadır. "Buna göre, yeni bir şey öğrenildiğinde sinirsel-kimyasal bir "bellek izi" oluşur. Ancak bu iz zaman geçtikçe silikleşir. Zayıflama etkisinin en çok kısa süreli bellek sistemi üzerinde etkili olduğu bilinmektedir" (Berman, 2009, akt; Yılmaz: 2011: 39). "Uzun süreli bellekte şemalar içindeki bilgiler birbiriyle ve diğer şemalarla bağlantılar kurarak depolanır. Geri getirmede de bu bağlantılar önemli rol oynar. Şema ve şema içerisindeki bir birimin hatırlanmasıyla, istenilen bilgi birimine bu bağlantılar kurularak ulaşılır" (Ulusoy, 2011:178). Sık kullanılan bilgiler arasındaki bağlantılar güçlenmekte, bilgiyi geri getirmek hızlı gerçekleşmektedir. Ancak, bilgi kullanılmadığı zaman, bu bağlantılar oldukça zayıflamakta ve istenilen bilgi birimlerine ulaşmak zorlaşmaktadır. Unutma, nörofizyolojik açıdan beyindeki sinaptik bağlantıların zayıflaması sonucu oluşuyor denilebilir.

Unutmayı sebeplendiren bir diğer kuram da "Olumsuz Aktarım" (Interferenz) kuramıdır. "McGeoch (1932) belleğin zaman içinde zayıflamadığını, ancak zaman içinde öğrenilen diğer bilgilerin bellekteki diğer bilgilere aktarım sağladığını belirtir. Bu aktarım geçmişe dönük (retroactive) olabileceği gibi ileriye dönük (proactive) de olabilir. Geçmişe dönük aktarımda, öğrenilen yeni bilgi daha önceden öğrenilen bilgiyi olumsuz etkilemektedir. İleriye dönük aktarımda ise daha önceden öğrenilen bilgi yeni öğrenilen bilgiyi olumsuz etkilemektedir" (Yılmaz, 2011: 39). Yani yeni öğrenilen bilgi daha önceki eski bilgiyle karıştırılarak eski bilgiyi bozmaktadır. İleriye ket vurmada önce öğrenilen bilgi, sonradan öğrenilen bilgiyi engellemekte öğrenmeyi ve geri getirmeyi zorlaştırmaktadır. Unutma; tekrar, kodlama ve anlamlandırma süreciyle doğrudan ilişkilidir. Gerekli işlemin yapılmaması geri getirmede sorunlara sebep olmaktadır. Unutmanın minimum seviyeye indirilmesi, bilginin işleyen bellekte gerektiği şekilde işlenmesine ve ait olabileceği şema ve birimlerle ağlar kurularak depolanmasına bağlıdır. "Sinirdilbilimsel açıdan bakıldığında uzun süreli belleğin oluşumunda temel etken uzun süreli potansiyondur. Bir sinir yolu üst üste kısa süreli ve güçlü olmayan elektriksel darbelerle uyarıldıktan bir süre sonra, tek tek uyarılara daha yüksek genlikli yanıtlar vermeye başlarlar. Yani bu sinir yolu güçlenmiş potansiyalize olmuştur. Bir başka deyişle bir bilgi üst üste yinelenerek öğrenilmişse, sinir sisteminde kendisine bir yol açar. O bilgi ile ilgili bir uyarın geldiğinde, bilginin yolu belli ve açık olduğundan ve bu yol ilgili bilgileri de birbirine bağladığından, bilginin tümü birden hatırlanır" (Yaltkaya, 2000: 42). İlk yol oluştuktan sonra bilgi yeterince tekrarlanmaz ve pekiştirilmezse bu yol kaybolur. Bu olaya "Unutma" denir.

3. Bellek Destekleyiciler

Bellek destekleyicileri, bilgiyi daha kolay hatırlanabilir, geri getirilebilir duruma getirmek amacıyla kullanılan “kodlama” ve “örgütlenme” stratejileri olarak adlandırabiliriz. Bellek Destekleyiciler (Mnemotechniken, Eselsbrücke) bilgileri kodlama ve o bilgileri geri getirmeyi kolaylaştırıcı bazı şema, işlem ve stratejileri içermektedir. Bellek destekleyiciler, bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe geçirilmesi sürecinde bilginin kodlanması, anlamlandırılması ve var olan bilgilerle ilişkilendirilmesi yolu ile öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırmaktadır. Bu tekniklerle, yeni, öğrenilmesi gereken bilgiler ile önceden öğrenilmiş bilgiler arasında bağ kurulması sağlanmaktadır. Bellek destekleyici stratejiler, öğrenilecek kapsam içinde doğal olarak bulunmayan ilişkileri, çağrışımları meydana getirerek kodlamaya yardım eden stratejilerdir. “Bu stratejiler doğal olarak ilişkilerin bulunmadığı durumda benzer ve farklı özelliklere sahip bilgiler arasında yapay bir bağ yaratır. Bu nedenle bellek destekleyici stratejiler bir bakıma genişletmenin bir türü olarak tanımlanabilir” (Senemoğlu 2012:307). Bu stratejiler öğrenmeye çalıştığımız bilgileri daha “anamlı” biçime sokarak uzun süreli hatırlanabilir hale getirmektedir.

Şekil 2. Anlamlandırma Stratejileri İçinde Bellek Destekleyiciler
("Lernstrategien" 2014)

Bellek destekleyiciler, öğrenme stratejileri içinde anlamlandırma kategorisi içinde yer alır. Yeni bilgilerin ilişkilendirilmesi ve anlaşılmasında, uzun süreli hatırlanmasında kullanılır. “Anlamlandırma stratejilerinin en önemli ilkesi, yeni bilgilerin, sahip olunan bilgi yapılarıyla (geri getirmeyi kolaylaştıran önbilgilerle, imajlarla) entegre edilmesi, birleştirilmesidir” (Friedrich ve Mandl, 2006: 4). Spitzer’e (2003) göre, hafıza bazı prensiplerle işlevini yürütür. Uzun süreli ve etkili bir hatırlamada kullanılan temel zihinsel faktörler şunlardır:

- Hayal Gücü,
- Görselleştirme,
- Anlam Verme,
- Duygular,
- Soyut Bilgilerin Resimleştirilmesi,
- Çağrışımlar.

Kısa süreli belleğe alınan bilgiler; hayal gücünün etkin kullanımı, yeni bilgiye anlam vererek benimsenmesi, duyguların öğrenim sürecine dahil edilmesi, çağrışımlar yapılması, resimlerle yeni bilginin ilişkilendirilmesiyle kodlamalar yapılacak ve daha uzun süreli hatırlama oluşabilecektir. Bu

bilgiler ışığında, öğrenilecek olan her türlü bilginin kodlanması beyindeki kalıcılığını ve hatırlanma oranını yükseltir denilebilir. Bellek destekleyicilerle ilgili yapılan çalışmalarda bellek destekleyicileri kullanan öğrencilerin kelime öğrenme ve akılda tutma becerilerinin geliştiği, yabancı dildeki kelimeleri basit tekrar - ezber yöntemlerine göre daha uzun süreli hatırladıkları belirlenmiştir (Ün,1987; Kılıncı,1996; Yılmaz,2007; Ashoori ve Baleghizadeh, 2010). Bu araştırmalarda daha çok Anahtar Kelime yönteminin etkililiği ölçülmeye çalışılmıştır.

Bellek destekleyiciler özellikle kelimelerin, terimlerin ve olguların öğrenilmesine ve hatırlanmasına yardımcı olmaktadır. Senemoğlu'na (2007) göre, bellek destekleyici stratejileri temel olarak iki grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi imajlarla (Bildersymbolik, Imagery) yapılan kodlamalar, ikincisi ise sözel (Verbal) sembollerle yapılan kodlamalardır.

1-İmajların kullanıldığı bellek destekleyiciler şunlardır:

- Loci Yöntemi
- Zincirleme Yöntemi
- Askı Kelime Yöntemi
- Anahtar Kelime Yöntemi

2-Sözel sembollerle kodlamayı içeren bellek destekleyiciler şunlardır:

- Baş harflerle düzenleme yöntemi
- Kafiye oluşturma yöntemi

“İmajlarla yapılan kodlamalarda, öğrenilecek olan bilgilerle alakalı olan, gereksiz ve konu dışı olmayan, canlı ve kolay bir zihinsel resim çizilerek, bu resim öğrenilecek olan bilgiler ile ilişkilendirilir” (Senemoğlu, 2007). “Sözel sembollerle yapılan kodlamalarda ise öğrenilecek olan yeni bilgiler eskiden öğrenilmiş olan sözel yapılarla anlamlı bağlar oluşturularak kodlanır” (Açıkgöz, 2003). Higbee (1996), bellek destekleyicilerin kullanımında temel olan başlıca beş unsurun göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu unsurlar: a. Anlamlılık, b. Örgütlenmişlik, c. İlişkiler kurma, d. Zihinde canlandırma, e. Dikkat, şeklindedir.

4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yabancı dil öğrenimi sürecinde kelime öğrenimi ve öğretiminde kullanılan bellek destekleyicilerin belirlenmesi ve Almanca kelime öğrenme ve uzun süreli hatırlama ile ilgili sorunlara bellek destekleyicilerin kullanımı ile çözüm önerileri sunmaktır.

5. Yöntem

Nitel araştırma deseni kullanılan bu çalışmada betimsel araştırma yöntemiyle kavram analizi yapılmıştır. Döküman ve alan incelemesi yoluyla taranan Bellek Destekleyiciler, bireysel öğrenme sürecinde veya sınıf içinde kullanılabilecek uygulama örnekleriyle sunulmaktadır.

5.1 Bellek Destekleyiciler ve Uygulama Örnekleri

Kelimeler, sözlü ve yazılı iletişim süreçlerinde söylenenleri ve yazılanları anlamada, duygu ve düşüncelerimizi bir başkasına aktarmada kilit işleve sahiptirler. Kelimelerin anlamı ve ilgili kelimelerin beynimizde kavramsal ve anadildeki karşılığı bilinmiyorsa, yazılanların, okunanların ya da duyulanların anlaşılmasına da olanak yoktur. Öğrenciler kelime öğreniminde genel olarak, hedef kelimeleri ve bunların anlamlarını listelere yazıp, basit tekrarlarla ezberlemeyi denemektedirler. Aslında öğrenciler kısa sürede kısıtlı sayıda bazı kelime karşılıklarını ezberleseler de, kelimeler bir bağlam içinde kullanılmadıkları, bir durumla görsel veya sözel olarak ilişkilendirilmediği için ve özellikle kısa süreli bellekteyken gerekli işlemler yapılmadığı ve kodlanmadıkları için unutulmaktadır. Bu kodlama sürecinde hedeflenen kelimeler, ancak kısa süreli bellek aşamasında bazı bilişsel işlemlerle, bellek stratejileriyle kodlanarak uzun süreli belleğe aktarılabilir. Bu öğrenme yollarının kullanımı, öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanmasında oldukça önemlidir. Daha öncede belirtildiği üzere Peterson ve Peterson'ın (1959) 0-18 saniye aralığındaki unutmama miktarı üzerine yaptığı deneyde, bilginin öğrenildiği andan itibaren belirli miktarda unutulmaya başlandığı görülmektedir. Öğrenilenlerden altıncı saniyede % 41'i hatırlanırken, on sekizinci saniyede %15'i hatırlanmaktadır. Bu sebeple, yabancı dilde öğrenilmeye çalışılan kelimeler, unutmama hızlanmadan zihinsel işlemlerden geçirilerek, belirli teknikler uygulanarak, bilişsel kodlamalar yoluyla depolanması sağlanmalıdır. Bu amaçla dil öğreniminde bazı bellek destekleyiciler kullanılmaktadır. Kelimelerin hatırlanmasında veya yeni kelimelerin öğreniminde kullanılabilecek bellek destekleyiciler sınıf içinde veya bireysel olarak kullanılabilecek örnekleriyle aşağıda verilmektedir:

5.1.1.Zincirleme Yöntemi (Kettenmethode)

Bu yöntemde hedef kelimeler bir kurgu içinde ard arda kullanılır. Hatırlanması gereken her bir bilgi sistematik bir şekilde bir diğeri ile ilişkilendirilerek öykü oluşturulur. Senemoğlu (2007), zincirleme yönteminde birinci ögenin ikinci öge ile, ikinci ögenin üçüncü öge ile, üçüncü ögenin dördüncü öge ile ilişkilendirilecek şekilde öğrenilecek bilgilerin öykü haline getirilebileceğini ifade etmiştir. "Zincirleme" (Kettenmethode) yönteminde kurgulama içerisinde oluşturulan her cümle bir sonraki cümle için bir ipucu oluşturur. Bu şekilde cümleler birbirlerine zincir şeklinde bağlanırlar ve birbirinin önkoşulu ve devamı mahiyetinde olurlar. "Link" adının da verildiği zincirleme yönteminde hatırlanması gereken bilgiler, o bilgilerin görsel imgeleri sayesinde bir zincir şeklinde birbirine bağlanmaktadır (Korkmaz, 2007). Özet olarak, bu yöntemde öğrenilecek olan kelimelerin birbirini anlamsal olarak tamamladığı cümlelerle bir öykü oluşturulmakta ve öyküde geçen olaylar görsel olarak imajlara dönüştürülerek hayali olarak resmedilmektedir. Örneğin, hatırlanması istenen Almanca kelimeler aşağıdaki şekilde olduğu gibi düşünüldüğünde: 1-die Hände, 2- die Birne, 3- der Eisbär, 4- die Goldmünzen, 5- der Socken, 6- das Känguru, 7- der Schnelzug, 8- der Kriminalroman. Şu şekilde bir kurgu yapılabilir:

1.Beispielsatz für das Wort "die Hände" : Ich reiche meine Hände.

2.Beispielsatz für das Wort **“die Birne”**: In meiner Hand halte ich eine Birne.

3.Beispielsatz für das Wort **“der Eisbär”**: Ein Eisbär frisst diese Birne .

4.Beispielsatz für das Wort **“die Goldmünzen”** : Der gibt mir dafür Goldmünzen –

5. Beispielsatz für das Wort **“die Socken”**: die Goldmünzen stecke ich in die Socken .

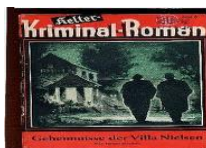
6. Beispielsatz für das Wort **“das Känguru”**: diese Socken zieht sich ein Känguru an.

7. Beispielsatz für das Wort **“der Schnellzug”** : Dieses Känguru läuft schnell, um den Schnellzug nicht zu verpassen

8.Beispielsatz für das Wort **“der Kriminalroman”**: In diesem Schnellzug hatte dieses Känguru sein Kriminalroman vergessen.

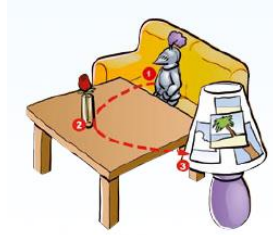

Şekil 3. Zincirleme Yöntemi (Kettenmethode) Örneği

5.1.2 Yerleşim (Loci) Yöntemi

Loci yöntemi eski ve etkili bellek destekleyicilerden biridir. Romalılar döneminde topluluk önünde yapılacak konuşmalarda kullanıldığı bilinmektedir. Belli bilgilerin istenilen sıra ile hatırlanmasına yardımcı olmaktadır. “Loci yöntemi kullanılırken bir yapının planı ezberlenir. Hatırlanması gereken malzeme (Bir konuşma metni, liste vb.) parçalara ayrılarak, her biri yapının bir bölümüne yerleştirilir ve bir zihinsel imge oluşturulur. Daha sonra zihinsel olarak binanın içinde dolaşarak her bir bölmedeki kelime ya da cümle hatırlanmaya çalışılır” (Ün, 1986:117). Yerleşim yönteminde öğrenilecek olan her kelime onu hatırlatacak olan bir yer imajı ile beyne kodlanmakta ve bu sayede bilgilerin geri çağrılmasında kolaylık oluşmaktadır. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, kodlamanın yapılacağı yer imgesinin iyi bilinmesidir. Bu yöntemin temelinde de bilgi içeriğinin görsel sembollerle ilişkilendirilmesi bulunmaktadır. Bu semboller numaralandırılmış senaryolar yerine, iyi bildiğimiz, alışık olduğumuz, çevremizdeki veya yol güzergâhı boyunca bildiğimiz nesnelere eşleştirilir. Tekniğin adı da Latince “Locus” yani “yer” adından gelir. Kovacs (2009:30)’a göre tekniğin uygulayıcısı tarafından seçilen “çevre, yer imgesinin gerçekten bulunması veya hayal gücünün bir ürünü olması önemli değildir. Önemli olan çevreyi, yer imgemizi bilişsel olarak yapılandırmak ve sonrasında hedef kelimelerimizle donatmaktır. Bu yöntemin olumsuz tarafı öğrenilebilecek kelime sayısının çevremizdeki yol veya bilindik yerlerle sınırlı olmasıdır. Bu, yeni bilgilere-kelimelere ihtiyaç duyacağımız zamana kadar belirlediğimiz yer imgesini veya nesnelere (sadece kısa bir süre için) eşleştirebileceğimiz anlamına gelir. Çünkü devamlı bir öğrenme süreci içerisindeyiz. Bir konuşma veya sunum yapmak için veya kısıtlı bilgi birimlerini kısa vadeli geri getirilmesinde yeterli olabilir. Uzun süreli akademik öğrenme için bu yöntem yeterli değildir. Örneğin, Alman Edebiyatı dönemleri öğrenilmek isteniyorsa aşağıdaki cümleler oluşturulabilir:

1-Barok Dönemi (**Barock**), 2-Aydınlanma Dönemi (**Aufklärung**), 3- Klasik Dönem (**Klassik**), 4-Romantik Dönem (**Romantik**), 5-İzlenimcilik (**Impressionismus**)

Şekil 4. Yerleşim (Loci) Yöntemi Örneği

- 1-Auf einmal sitzt auf dem Couch ein Ritter aus der **Barockzeit**. (Barok Dönemi -**das Barock**)
- 2-Dieser Ritter will etwas **aufklären**...(Aydınlanma Dönemi – **die Aufklärung**)
- 3-Auf dem Tisch steht in einer **klassischen** Vase eine Blume, (Klasik Dönem – **die Klassik**)
- 4-Die mir ein **romantischer** Dichter geschenkt hat. (Romantik Dönem – **der Romantik**)
- 5-Und auf dem Lampenschirm gibt es Bilder und **Impressionen** aus dem Urlaub in Samsun und Rize. (İzlenimcilik – **der Impressionismus**)

5.1.3 Askı Kelime Yöntemi (PEG Methode- Das Zahl-Reim-System)

Bu yöntem de diğer bellek destekleyiciler gibi görselleştirme - imajla birleştirme ilkesiyle işlemektedir. İnsan beyni için görsel unsurları (özellikle bir hikaye içerisinde) kodlamak soyut içeriği kodlamaktan çok daha kolaydır. Almanca "Sayı – Kafiye Sistemi" olarak çevirebileceğimiz sistemde 1'den 9' a kadar sayılar kullanılır. Her sayı kendi şekliyle veya sayının okunuşuna benzer kafiyedeki bir kelimeyle eşleştirilir. Böylece öğrenci seçtiği kelimeler ile bireysel bir liste yapabilir. Hem Yerleşim yönteminde hem de Askı kelime yönteminde birden fazla bellek destekleyici bir arada kullanıldığı için (askı kelime ve görsel imge) oldukça etkilidirler. Zanden'e (1980) göre, bu yöntemler serbest hatırlamaya kıyasla hatırlama oranını iki, üç kat arttırmaktadır (Akt: Ün, 1984:118). Askı kelime yönteminde, örneğin "1" rakamı şeklinden dolayı "Ağaç" (Baum), "mum" (Kerze) ya da "Saman çöpü" (Strohalm) olabilir. Yine "1" rakamı fonetik açıdan değerlendirilebilir ve "Pein", "Bein" sesleriyle eşleştirilebilir. Diğer rakamların görsel ve kafiye karşılığı aşağıdaki şekilde oluşturulabilir:

Hedef Kelime	A: Görsel Karşılığı (Rakam-Şekil İlişkisi)	B:Kafiye Karşılığı (Sesletim Benzerliği)
Schildkröte	 Die Kerze (mum) Örnek cümle A: Im dunklen Zimmer versuchte ich, die Schildkröte mit einer Kerze zu finden...	"Ein" için askı kelimeler : "Bein" - "Pein" Örnek cümle B: Die Beine der Schildkröte waren miteinander verbunden.
Unterseeboot	 Der Schwan (kuğu) Örnek cümle : A: An einem schönen Sommerabend schwamm der Schwan über den See, plötzlich erschien unter dem Schwan ein gelbes Unterseeboot .	"Zwei" için için askı kelimeler: "Ei", "Blei", "Auwei" Örnek cümle: B: Das Unterseeboot verbraucht bleifreie Benzin
Hyäne	 Die Handschellen(kelepçe) Örnek cümle: A: Der Soldat kontrolliert die Hyäne mit Handschellen	"Drei" için askı kelimeler Brei, "Schrei", "Frei" Örnek cümle: B: frei, frei, lass mich frei, sagte der Hirsch zu der Hyäne
Fallschirm	 Der Tisch (masa) Örnek cümle A: Auf den Tisch im Garten landete ein Fallschirm	"Vier" için için askı kelimeler: "Tier", "Bier", "Gier" Örnek cümle: B: Ein Tier fliegt mit dem Fallschirm

<p>geländegängig</p>	 <p>Die Hand (el)</p> <p>Örnek cümle A: Mit seiner Hand zeigte er mir den geländegängigen Jeep</p>	<p>“Fünf” için için askı kelimeler: “Strümpf(e)”</p> <p>Örnek cümle B: Die Strümpfe hatte ich im geländegängigen Jeep vergessen.</p>
<p>Hagelkorn</p>	 <p>Die Kirsche (kiraz)</p> <p>Örnek cümle A: Das Hagelkorn war so gross wie eine Kirsche</p>	<p>“Sechs” için için askı kelimeler: “Keks”, “hex(e)”</p> <p>Örnek cümle B: Ein grosses Hagelkorn fiel auf die lange Nase der Hexe.</p>
<p>Internist</p>	 <p>Die Fahne (bayrak)</p> <p>Örnek cümle A: Unter der Fahne vor dem Krankenhaus steht ein Internist.</p>	<p>“Sieben” için için askı kelimeler: “lieben”, “schieben”</p> <p>Örnek cümle B: Der Internist versuchte das Auto zu schieben.</p>
<p>Leiche</p>	 <p>Die Sanduhr(kum saati)</p> <p>Örnek cümle : A: Unter der Leiche fand der Polizist eine alte Sanduhr mit Blut.</p>	<p>“Acht” için için askı kelimeler: “Nacht”, “Pracht”</p> <p>Örnek cümle : B: In dieser Nacht fand ich die Leiche meiner Katze.</p>
<p>Maulwurf.</p>	 <p>Der Tennisschläger</p> <p>Örnek cümle A: Auf einem Tennisschläger brachte mein Bruder einen kleinen Maulwurf.</p>	<p>“Neun” için için askı kelimeler: “Scheune”</p> <p>Örnek cümle B: Neben der Scheune bemerkte ich einen Maulwurf und Maulwurfshügel</p>

Şekil 5. Askı - Kelime Yöntemi Örneği

5.1.4 Anahtar Kelime Yöntemi (Die Schlüsselwortmethode)

Anahtar kelime yöntemi, imajların kullanıldığı diğer yöntemlere benzemekle birlikte, bu yöntem bilgiyi doğru sırayla hatırlamak için kullanılmaz, özellikle yabancı dildeki kelimelerin öğrenilmesinde çok çeşitli konu alanlarının kavram ve olguların öğrenilmesinde de kullanılabilir. Örneğin, ülkelerle başkentlerinin, söylenişleri birbirine yakın fakat anlamları farklı kavramların öğrenilmesinde bu yöntem kullanılabilir. Bellezza (1981) tarafından yapılan araştırmalarda anahtar kelime yönteminin eğitimde kullanılmasına ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır (Akt: Senemoğlu, 2012:314) :

- Anahtar kelime yöntemi araştırmaların tamamında öğrenmeye ve hatırlamaya olumlu etkide bulunmuştur.
- Birçok farklı konu alanında etkili olarak kullanılabilmiştir.
- Bu yöntem okuduğunu anlama ve öğrenme düzeyi düşük olan özel eğitime muhtaç çocuklarda da başarılı olarak kullanılmıştır.
- Ayrıca bu yöntemin çocuklara öğretimi çok kısa zaman almaktadır.

“Anahtar kelime yöntemi, öğrenilecek olan kelimeyi çağrıştıran bir kelime ile söz konusu kelimenin anlamını anlatan görsel bir materyalin kullanılmasıyla oluşturulan bir bellek destekleyicidir” (Mastropieri, 2000). Anahtar kelime yönteminde yeni kelimeler anadildeki kelimelerle birleştirilir. Yabancı dildeki kelimenin anahtar kelime ile sesletim açısından benzeşmesi çok önemlidir. Bu yöntemle iki aşamalı olarak kelime öğrenilmektedir. İlk olarak hedef kelimeye sesletim açısından benzeyen bir kelimenin bulunması gerekir. Bu kelimenin bulunması öğrenci açısından zor olabilir, bu açıdan öğretmenler tarafından sunulması uygun olabilir. Anahtar kelime mümkün olduğunca somut nesnelere seçilmelidir. Sonraki aşamada hedef kelimenin anlamı ile anadildeki seçilen anahtar kelime görsel imaj kurgusuyla cümle içinde kullanılır.

1. Örnek: Hedef Kelime : Almanca “Das **Mehl**” / Türkçe karşılığı: “**Un**”

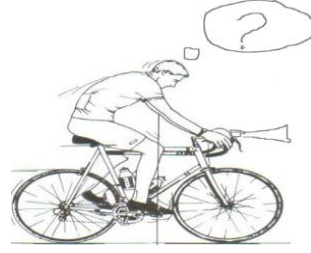
Anahtar Kelime : “**melemek**”. Örnek cümle: “**Un** üstünde Kuzu **mel**iyordu”.

Şekil 6. “Das Mehl” kelimesi için “Anahtar Kelime Yöntemi” Görseli

2.Örnek: Hedef Kelime: Almanca “Das **Korn**” / Türkçe Karşılığı: “**Tahıl Tanesi**”

Anahtar Kelime : “**Korna**” . Örnek cümle: **Tahıl tanesi** bisikletin **kornasını** tıkamıştı, ses çıkmıyordu...

Şekil 7. "Das Korn" kelimesi için "Anahtar Kelime Yöntemi" görseli

Sesletim açısından benzeyen kelime sayısı Almanca-Türkçe dilleri arasında pek fazla bulunmamaktadır. Araştırmada bu tür kelimeleri tespit etmek amacıyla Türk Dil Kurumu Almanca - Türkçe Sözlüğü (1993) incelenmiştir. Fonetik olarak sesletimleri benzeyen (58 kelime), ortografik açıdan yazılışları birebir aynı olan bazı kelimeler (39 kelime) şunlardır:

TÜRKÇE (Anahtar Kelime)	ALMANCA (Hedef Kelime)
1-Diş	Der Tisch : Masa
2-Korna	Das Korn : Tahıl Tanesi
3-Pulluk	Der Pflug : Pulluk
4-Ayfer	Der Eifer : Gayret-Çaba,Coşku
5-Fal	Der Pfahl : Direk,Fidan Sırığı
6-Eksik	Essig : Sirke
7-Kurum	Krumm : Eğri,Çarpık
8-Melemek	Das Mehl : Un
9-Lavinya	Die Lawine : Çığ
10-Rezalet	Das Lazarett : Askeri Hastane
11-Amele	Die Lamelle : İnce Varak
12-Ladin	Der Laden : Dükân, Mağaza
13-Kiraz	Krass : Büyük,Kaba
14-Kümelenme	Der Krümel : Kırıntı (Ekmek)
15-Kumar	Der Kummer : Dert Keder Tasa
16-Kıyma	Das Kyma : Süsleme Kabarta
17-Kariyer	Der Kurier : Haberci,Ulak
18-Kural	Krural : Bacakla İlgili
19-Kramp	Der Krapp : Kök Boyası
20-Kuzum	Kurzum : Kısacası Özetle
21-Kuşan	Kuschen : Köpek İçin Yatma Uzanma
22-Kusma	Der Kuss : Öpücük
23-Leke	Das Leck : Yarık Çatlak
24-Yine Al	Das Lineal : Cetvel
25-Mistik	Listig : Hileci,Hilekar
26-Okut	Die Obhut : Koruma Himaye
27-Erzak	Erzeigen : Göstermek Açığa Vurmak
28-Gerede	Das Gerede:Boş Konuşma, Gevezelik
29-Süs	Süss-Tatlı Şekerli
30-Sümbül	Das Symbol : Simge, İşaret

31-Sene	Die Szene : Sahne
32-Ter	Der Teer : Katran
33-Terlik	Teerig : Katranlı
34-Terzi	Die Terz : Müz. Üçlü
35-Teke	Die Theke : Tezgâh
36-Tente	Die Tinte : Mürekkep
37-Kıraç	Der Tratsch : Gevezelik
38-Direk	Der Treck : Göçmen Kafilesi
39-Turp	Die Truppe : Askeri Birlik
40-Tüketmek	Die Tücke : Hile, Kötülük
41-Sandal	Der Zahnwahl : Dişli Balina
42-Zehir	Der Zephir : Hoş Rüzgâr
43-Cesur	Die Zäsur : Mısrada Ara
44-Sal	Die Zahl : Sayı
45-Zam	Zahm : Evcil
46-Ör	Das Öhr : İğne Deliği
47-Ferd	Das Pferd : At
48-Pes (Dedirmek)	Die Pest : Veba
49-Ölüm	Olim : Vaktiyle,Eskiden
50-Okul	Okkult : Gizemli
51-Okula	Das Okular : Optik- Araçta Mercek
52-But	Butt: mec.dar kafakı
53-dam	Der Damm: set,baraj, engel
54- fiş	Der Fisch: balık
55-ayşe	Die Eiche: bot. Meşe
56-kader	Der Kater: erkek kedi
57-kalp	Das Kalb:buzacağı,dana
58-kabus	Die Kabuse: karanlık küçük oda

YAZILIŞLARI AYNI OLAN KELİMELER

1-Engel	Der Engel : Melek; Temiz, İyi Huylu Kimse
2-Kulak	Der Kulak : Varlıklı Eski Rus Köylüsü
3-Tor	Das / Der Tor-Kale, Gol
4-Armut	Die Armut : Zavallılık - Fakirlik, Yoksulluk,
5-Hain	Der Hain : Koru,Küçük Orman,Ağaçlık
6-Nur	Nur : (Adverb)-Sadece, Yalnızca
7-Ölen	Ölen (Verb)-Yağ Sürmek; Kremlemek
8-Pasta	Die Pasta : Diş Macunu
9-Tür	Die Tür : Kapı
10-Fakir	Der Fakir : Yokluğa, Eziyete Kendini Alıştırmış Derviş; Büyücü

11-Tabak	Der Tabak : Tütün, Enfiye
12-Sahne	Die Sahne : Krema, Kaymak
13-Name	Der Name : Ad, İsim,
14-Organ	Das Organ : Organ,Uzuv
15-Reis	Der Reis : Pirinç
16-Biber	Der Biber : Kunduz, Kunduz Kürkü
17-Ast	Der Ast : Dal, Şube, Kol
18-Kasten	Der Kasten : Kutu, Sandık, Çekmece
19-Alt	Alt : Yaşlı, İhtiyar,
20-Post	Die Post : Mektup, Habe, Postane
21-Seher	Der Seher : Geleceği Gören Kimse
22-Kur	Die Kur : Kür; Rejim; Kaplıca Tedavisi
23-Kalender	Der Kalender : Takvim, Zaman Hesabı
24-Amme	Die Amme : Sütüne, Dadı
25-Mine	Die Mine : Maden Ocağı; Kurşun Kalemde, Tükenmez Kalemde İç
26-Beste	Beste : (Adj.Superlativ) En İyi
27-Minder	Minder : Adj.- Daha Az
28-Dar	Dar : (Prefix) önek
29-Her an	Heran : (Adverb)- Buraya, Beriye
30-Kermes	Der Kermes : Çiçek Boyası
31-Kot	Der Kot : Çamur, Pislik, Dışkı
32-Mal	Das Mal: Mal (Adverb)-Defa, Kere,Kez; Anıt, İşaret
33-Alp	Der Alp : Kâbus, Karabasan
34-Not	Die Not : Sıkıntı, Güçlük, Çaresizlik,
35- Er	Er:Personal Pronomen- 3.tekil şahıs zamiri
36- Kelle	Die Kelle: kepçe
37- Nadir	Der Nadir: ast.ayak ucu
38- Tat	Der Tat: Eylem,İş
39- eden	Das Eden : Cennet

Tablo 2. Sesletim açısından benzeyen kelimeler listesi (Türkçe-Almanca)

King-Sears (1992) öğrencilerin öğrenecekleri yabancı kelimeler için kendi bellek destekleyicilerini oluşturmalarına yardımcı olmak amacıyla öğrencilere uygulayabilecekleri bazı adımlar sunmuşlardır. Bunlar;

- Kelimeyi tanımlama,
- Kelimenin tanımını açıklama,
- Anahtar kelimeyi (sesletim açısından benzeyen) bulma ve anahtar kelime ile yapılan bir eylemi, kurguyu hayal etme/ resim çizme,
- Anahtar kelime ile yabancı kelime arasındaki ilişkiyi düşünme,
- Kelimeyi öğrenene kadar etkileşimli resme çalışma, şeklindedir.

Anahtar kelime yöntemiyle kelime öğreniminde öğrencilerin kendi anahtar kelimelerini bulmaları, oluşturmaları daha yararlı olabilir. Çünkü bu süreçte öğrencinin bizzat bulduğu kelime uzun süreli belleğinde yer almaktadır, belli süreçlerden geçmiş anlamlandırılmıştır, dolayısıyla öğrenci kelime hazinesinden çağırabileceği bir kelimeye daha aşınadır. Çünkü o kelimenin öğrencinin kelime hazinesindeki yeri belirlidir ve öğrencideki anlamı nettir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenciler kelime öğreniminde genel olarak basit tekrar yöntemini kullanmaktadırlar. Bu yöntemde kelimelerin anlamları görsel veya sözel sembollerle desteklenmeksizin listelerden okunarak ezberlenmeye çalışılmaktadır. Ezberlenen bilgilerin birçoğu da unutulmaktadır. Çünkü basit tekrar yoluyla ezberleme sürecinde hedef kelime ile anlam ilişkisi kurulmamış, zihinde canlandırma yapılmamış, hedef kelimeyle öğrenilmiş diğer kelimeler arasında ilişkisi kurulmamış ve örgütlenme yapılmamıştır. Buna karşın bellek destekleyicilerin kullanımında anlamlandırma ve örgütlenme işlemleri etkili şekilde yapılmaktadır. Bu işlemler bilginin duyu organları ile algılandıktan sonra gönderildiği kısa süreli (işleyen) bellekte ortalama yirmi saniyelik kodlama sürecinde gerçekleşmektedir. Burada işlenen bilgi uzun süreli belleğe gönderilmekte, gerektiğinde kullanılmak üzere geri getirilmektedir. Be sebeple kısa süreli - işleyen belleğin önemi ve kilit fonksiyonunun hem öğrenen hem de öğreticiler tarafından bilinmesi gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde öğrencilere kelime öğrenme yolları, stratejileri öğretilmemekte, kelimelerin kalıcılığını temel alan aktiviteler yapılmamaktadır. Bu süreçte birçok öğrencinin yaşadığı temel sorun, kelimelerin kısa sürede unutulması yani ilgili kelimenin kalıcılık süresinin kısa olmasıdır. Yapılan araştırmalar Bellek destekleyicilerin kelime öğreniminde kullanılmasının uzun süreli hatırlama ile ilgili sorunların çözümüne katkı sağladığını göstermektedir. Bellek destekleyicilerin zihinde gerek ses gerekse görsel sembollerle anlam ilişkisi kurması kelimelerin kalıcılığını artırmaktadır.

Çalışmada incelenen bellek destekleyicilere bakıldığında, Zincirleme (Kettenmethode) ve Yerleşim (Loci) Yönteminde görsel sembollerle kodlama yapılırken, Askı Kelime Yönteminde (PEG Methode-Das Zahl-Reim-System) kelimelerin hem görsel hem de fonetik unsurlarla birlikte kodlandığı görülmektedir. Yabancı dildeki kelimenin ana dildeki kelimeyle ses benzerliğine dayanan Anahtar Kelime Yönteminde (Die Schlüsselwortmethode) görsel semboller de kullanılmaktadır. Bu yöntem kelimelerin hatırlanmasından daha çok yeni kelimelerin öğrenilmesinde aktif olarak kullanılmaktadır. Son yıllardaki araştırmalar Anahtar kelime (Keyword) yöntemi üstünde yoğunlaşmıştır. Genel anlamda bellek destekleyicilerin bilginin kodlanmasında, istenilen bilgilerin geri getirilmesinde ve öğrenilen bilgilerin beyindeki kalıcılık oranlarına basit tekrar- ezber yöntemlerine nazaran anlamlı düzeyde katkı sağladığı görülmektedir. Bu teknikler sadece yabancı dil öğretiminde değil fen bilimleri ve diğer sosyal bilim alanlarındaki sözel bilgilerin öğretiminde de kullanılmakta ve başarıya ulaşılmaktadır. Yabancı dil öğreticileri ve öğrencileri tarafından “Bellek” ile ilgili bilgilerin öğrenilmesi ve yabancı dil öğreniminde “Bellek Destekleyicilerin” uygulanması, öğrencilerin istenen kelime hazinesi ve dil becerisi düzeylerine ulaşmalarında çok büyük katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıköz, K. Ü. (2003). *Aktif Öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Baleghizadeh, S. & Ashoori, A. (2010). The effect of keyword and word-list methods on immediate vocabulary retention of EFL learners. *Pakistan Journal of Social Sciences (PJSS)*, 30 (2), 251-261.
- Berman, M. G. (2009). In Search of Decay in Verbal Short Term Memory. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 35(2), ss. 317-333.
- Cangöz, B. (2011). *Öğrenme ve bellek: temel ilkeler, süreçler, işlemler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Feldman, R. (1996). *Understanding Psychology*. 4. Ed. Mcgraw-Hill, Educational Psychology, Boston: Allyn and Bacon.
- Friedrich, H. & Mandl, H. (2006). *Lern- und Denkstrategien – ein Problemaufriß*. In: H. F. Friedrich, H. Mandl (Hrsg.): *Lern- und Denkstrategien. Analyse und Intervention*. Hogrefe, Göttingen.
- Higbee, K. (1996). *Your memory: How it works and how to improve it*. (2nd ed.), Cambridge, MA: Da Capo Press.
- Jensen, E. (2000). *Brain Based Learning*. San Diego ca: Brain Store Publishing
- Kılınc, R.(1996). *The effectiveness of mnemonic audio visual in teaching content words to efl students at a turkish university*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, Ö. (2007). Ayrıntılama kuramına dayalı bir öğretimde bellek destekleyicilerin öğrencilerin başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 8, Sayı 2, s.1-17.
- Kovacs, P. (2012). Warum das gedächtnis trainieren, angewandte gedächtniskunst und memoriertechnik für den akademischen bereich. s.3-41.<http://www.memory-palace.de/page9.html> (21.03.2014)
- Mastropieri, M. (2000). Putting mnemonic strategies to work in an inclusive classroom. *Learning Disabilities Research and Practice*, 15(2), 69-74. ERIC No: EJ608054
- Özakpınar, Y. (1997). *Hafıza*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı .
- Özen, N., & Rezaki, M. (2007). Prefrontal korteks: bellek işlevi ve bunama ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, s.18-2.
- Peterson, L. R. & Peterson, M.J. (1959). Short-term retention of individual verbal items. *Journal of Experimental Psychology*, 58, 193-198
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. 21.Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. (Onbirinci Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Spot Matbaacılık.

- Sözen, D. (2005). Sbst sözel bellek ve wms görsel bellektestleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8 Güz 2005/2 s.73-83.
- Springer, S., & Deutsch, G. (1998). *Linkes – rechtes Gehirn*. 4. Auflage, Heidelberg/Berlin.Spektrum Akademischer Verlag.
- Stuss, D., & Tulving, E. (1997). Toward a theory of episodic memory, *Psychol Bull*; 121:331-354.
- Ulusoy, A. (2011). *Öğrenme, öğretme kuram ve yaklaşımları*, Ankara: Pegem Akademi.
- Ülkü, V., Önen, Y., & Şanbey, C., Z. (1993). *Almanca - Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ün, K. (1986). Öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırma yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, ss.115-119.
- Ün, K. (1984). *Yabancı dil sözcüklerinin öğretilmesinde bellek destekleyici anahtar sözcük yönteminin etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaltkaya, K. (2000). Belleğin fizyolojisi. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Nisan s.:389. s.42.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yılmaz, Y. Y. (2011). *Yabancı dilde bilgisayar yazılımı ile sözcük öğrenimi bir model denemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H. (2007). *Comparison of teacher-provided keyword and context methodson retention of vocabulary*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Diğer Çevirimiçi Kaynaklar

Über Gedächtnis (<http://www.memory-palace.de/userfiles/PDF/Gedaechtniskunst-V1.00.pdf>) erişim tarihi: 15.10.2014

Lernstrategien (<http://de.academic.ru/pictures/dewiki/76/Lernstrategien.png>) erişim tarihi: 05.09.2014